

EENVOUDIG of HIGH TECH MELKEN?

Jaarlijks brengt de veehouder 1.200 tot 1.500 uur in de melkstal door en daarmee is melken een van de meest arbeidsintensieve werkzaamheden. In hoeverre is het melksysteem van invloed op de benodigde arbeid en de kosten?



Trend naar meer arbeidsgemak

Ondernemers letten steeds meer op de capaciteit van de nieuwe melkinstallatie. Werkgemak en fysieke belasting worden steeds meer bepalend voor de keuze in plaats van de aanschafkosten.

Foto: Twan Wiermans

De Animal Sciences Group van Wageningen Universiteit deed veel onderzoek naar deze vraagstukken op zijn zogeheten Hightech- en Lagekostenbedrijf in Lelystad (de bedrijven sloten hun deuren in 2007). Uitgangspunt van beide bedrijven was: één ondernemer moet het werk kunnen rondzetten in 50 uur per week. Op het Hightechbedrijf werd met een automatisch melksysteem (AMS) een quotum van 800.000 kg (75 koeien) volgemolken. Op het Lagekostenbedrijf werden de 60 koeien (quotum 450.000 kg) gemolken met een eenvoudige 10-stands zij-aan-zij-melkstal. Op beide bedrijven werd zo efficiënt mogelijk gewerkt. Bij automatisch melken wordt er weliswaar flink bespaard op de melktijd, maar daar staan andere werkzaam-

heden tegenover, zoals het uitlezen van de gegevens van het AMS en het halen van de koeien. Uit de resultaten van ASG blijkt dat robotmelken in totaliteit een behoorlijke arbeidsbesparing oplevert van twintig procent.

Arbeid besparen

“Als de veehouder de robot goed inpast in zijn bedrijf (routing, koeverkeer) en zijn management daarop instelt (planmatig werken), dan bespaart de robot veel arbeid”, ervaren ook John Bruin en Niels Kooy van Bestra Consultancy. Beide consultants adviseren melkveehouders over investeringsplannen, waaronder de aanschaf van een melkinstallatie.

Bruin en Kooy maken de volgende vergelijking voor een bedrijf met 120 melkkoeien: Bij een conventionele

melkstal met een capaciteit van 90 koeien/uur kost het melken 3,5 uur per dag. Bij twee melkrobots neemt de controle van de koeien 2 uur in beslag. De tijdswinst bedraagt dan 1,5 uur per dag. “Maar er zijn ook bedrijven waar geen tijdswinst wordt geboekt. Als het werk niet goed wordt georganiseerd bijvoorbeeld. Of als de melkrobot overbezet is en er ook nog eens veel oudmelkte koeien in het koppel zitten. Dan valt de tijdswinst snel tegen”, aldus Kooy. De tijdswinst met een robot wordt nogal eens overschat. “Als je de controlemomenten niet consequent inplant, wordt het een chaos.”

Trends

Enkele grote leveranciers van melkinstallaties schatten dat één op de twee veehouders tegenwoordig kiest voor een

automatisch melksysteem. En ondernemers die zelf willen melken, kiezen steeds vaker voor een installatie met een grote capaciteit, aldus Paul Nieuwenhuis, regiomanager bij WestfaliaSurge. Meer dan voorheen wordt gekozen voor ‘snelle melkers’ als de draaimelkstal, buitenmelkers, en zij-aan-zij-melkstallen in rapid exit en/of swing-over uitvoering. Begin 2008 molken 1.100 Nederlandse veehouders met de robot. Eind 2008 is de teller naar verwachting opgelopen naar 1.500. Het zijn met name de kleinere bedrijven (50-60 melkkoeien) en de gezinsbedrijven (100-140 melkkoeien) die voor automatisch melken kiezen, constateert John Bruin. Arbeidsgemak en tijdsbesparing zijn de grootste motivatie. “Ook de eigen gezondheid speelt mee in de keuze”, zegt Bruin. “Melken kan een fysieke belasting zijn voor de veehouder.”

50 tot 60 melkkoeien

Omdat de veehouder niet meer gebonden is aan vaste melktijden, kan hij zijn werk flexibeler indelen met een melkrobot. Daarnaast kan hij tijd besparen. “Maar die tijd moet je dan wel te gelde kunnen maken”, zegt Bruin. In de praktijk komt het voor dat veehouders door het stuk arbeidsgemak van de robot, minder efficiënt gaan werken. De robotmelker is wél veel duurder uit. De aanschaf bedraagt 120.000 à 130.000 euro. Een conventionele melkstal kost gemiddeld de helft. Kostprijs technisch kan een robot dus nooit uit. “Geld speelt een ondergeschikte rol aan arbeidsgemak”, constateert Rik van Rinsen van WestfaliaSurge.

120 tot 140 melkkoeien

Bruin en Kooy van Bestra Consultancy trekken de grens van wat één man aankan bij 140 koeien, als met de melkrobot wordt gemolken. Het bedrijf moet dan wel goed zijn ingericht en het werk efficiënt georganiseerd. “Met een nieuwe generatie automatische melksystemen zal dit in de toekomst omhoog gaan”, voorspelt Van Rinsen. “Eén man

zal dan 250 tot 300 koeien aankunnen, met 8 uur werken op een dag. Wij zien dat al in het buitenland. Met een conventionele melkstal ligt de grens wat één man aankan op zo’n 80 koeien.” Boven de maximale grenzen zal gekozen moeten worden voor het inhuren van vreemde arbeid of verdergaande automatisering. Welke keuze qua kosten het beste uitpakt? “Vaak zijn de kosten van extra automatisering vergelijkbaar met die van vreemde arbeid”, zegt Bruin.

Bedrijven met personeel

Ondernemers in bijvoorbeeld Denemarken groeien met robots door tot circa 400 tot 500 koeien. Bij verder doorgroeien kiezen verschillende ondernemers weer liever voor een conventionele melkstal. Boven circa vier robots maakt het qua kosten en arbeidsefficiëntie geen verschil meer of je melkt met een robot of met een conventionele melkstal. En aangezien melken een activiteit is die relatief gemakkelijk kan worden uitbesteed, mits er personeel voorhanden is, wordt voor een melkstal met grote capaciteit gekozen. <

‘Melkstalwijzer’ kiest systeem dat bij u past

De Animal Sciences Group ontwikkelde het computerprogramma ‘Melkstalwijzer’, waarmee snel kan worden nagegaan welk type melkstal het meest interessant is voor het bedrijf. De ‘Melkstalwijzer’ berekent op basis van investeringskosten, kosten voor gebouwen en arbeidskosten het meest aantrekkelijke melksysteem.

De ‘Melkstalwijzer’ vindt u op: www.asg.wur.nl (klik door naar ‘software’).

Verdeling werkzaamheden tussen Lagekostenbedrijf (eenvoudige melkstal) en Hightechbedrijf (melkrobot).

